

Húsz év után ismét Neumann János előtt tiszteleg a Természet Világa!

A 1903. december 28-án Budapesten született tudós századik születésnapjára a Természet Világa emlékszámot adott ki (2003. III. különszám), ahol John von Neumann - ahogy a nagyvilágban ismerik - sokoldalúságát, sok tudományterületen elért eredményeit alaposan bemutatták a szakavatott szerzők. Mégis fontosnak tartotta a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság, mely 1968 óta viseli e nevet, hogy alkalmat találjon a tudomány, az innováció e zsenijének felmutatására, hiszen azért sem itthon, sem világszerte nem olyan ismert, mint megérdemelné. A 100. évforduló már messze van, a „kerekebb” 150. sincs látótávolságban, ezért az elért 120. évforduló alkalmat teremt példájának megmutatására, hogy a magyar oktatás milyen tehetségeket ismert fel, gondozott, s hogy a magyar tudománynak vannak csillagai, akiket érdemes követni.

Nem volt könnyű ezt a számot összeállítani, hiszen az említett emlékszám lefedte Neumann gazdag életművét, amit matematikusként, fizikusként elért, amit tudományterületek megalapozójaként köszönhetünk neki (ergodelmélet, játékelmélet, kvantumelmélet, logika axiomatizálása). S a digitális világgal foglalkozó szakmai szervezetként bőven foglalkoztunk ott is a számítógépek architektúráját máig meghatározó Neumann-elvekkel, s a számítógép matematika-fizika gyakorlati alkalmazásait elindító munkásságával (robbanások hullámhatásai, meteorológia, vagy az automataelmélet). Élettörténete is feldolgozásra került abban a kiadványban a Fasori Gimnáziumtól az Egyesült-Államokbeli IAS Intézetig, ott Einstein mellett meghatározó professzorságáig, beleértve a Neumann-legendákat, a „marslakóságot”, az emberi történeteket, kapcsolatát a hazai tudományossággal. Szó volt nyitottságáról a jövő felé, hiszen felismerte, hogy azok az eredmények, melyeknek megalkotásában maga is oroszlánrészt vállalt, milyen veszélyeket is hozhatnak a világra, az emberiségre.

Ehhez képest kellett ennek a számnak a tematikáját kialakítani. Nem maradhat ki természetesen egy életrajzi áttekintés, de új szempontból szeretnénk rátekinteni az életműre, az „igazi” tudomány és annak alkalmazásainak kettősségére, nem kihagyva, hogy politikai szerepet is vállalt a gyakorlati megvalósításokat elérendő. Ehhez fontos adalék a Neumann, a hadmérnök megközelítés. Neumann utolsó munkája a „Számítógép és az agy” kötet volt, így az agyi hálózatokról való aktuális tudásunk bemutatása méltó tisztelegés lehet. Mára hatalmassá terebélyesedett két elmélet (játékelmélet és sejtautomaták) alapjainak bemutatását és Neumannhoz kötését is beválogattuk a cikkek közé. Neumann életéről szinte mindent elmondtak már, de családja megmaradt bútorainak, tárgyainak művészettörténeti bemutatása tényleg újdonságot, exkluzivitást jelent, valamint az a kitekintés is, amely Neumann USA-beli múzeumi recepcióját dolgozza fel.

Ez a tematikus szám csak egy eleme a Neumann 120 éves megemlékezés-sorozatunknak, aminek egyik kiemelt célja az életmű széles körben való népszerűsítése, az akadémiai, egyetemi körökön túl a szélesebb közönséghez való eljuttatása. Ajánljuk eseménysorozatunkat és Neumannról szóló művekkel kapcsolatos gyűjtésünket a Neumann 120 honlapunk Kaleidoszkópjában: www.neumann120.hu

Szalay Imre